

ΣΕΒ

*Έρευνα και Ανάλυση
Παρατηρητήριο Ανταγωνιστικότητας*

*Τεύχος 30
Ιούνιος 2005*

Δελτίο Ανταγωνιστικότητας

ΥΨΗΛΟ ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

**ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή – Βασικές διαπιστώσεις
2. Συστατικά της διοικητικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων – Ανάλυση ενεργειών της έρευνας
3. Κόστος σε ανθρώπινο δυναμικό και σε προστιθέμενη αξία
4. Προτάσεις βελτίωσης

1. Εισαγωγή – Βασικές διαπιστώσεις

Ένας από τους παράγοντες ζωτικής σημασίας για την επιχειρηματικότητα και την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας είναι η αποτελεσματική νομοθεσία με ένα κανονιστικό πλαίσιο χωρίς άχρηστες γραφειοκρατικές ρυθμίσεις.

Όμως, η γραφειοκρατία στην Ελλάδα καταγράφεται σε διάφορες διεθνείς και εθνικές μελέτες ως ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.

Στα πλαίσια αυτά ο ΣΕΒ ανέλαβε την πρωτοβουλία να μετρήσει το κόστος των επιχειρήσεων που δημιουργεί η προσαρμογή τους στις απαιτήσεις της δημόσιας διοίκησης, προκειμένου να βρεθούν τρόποι μείωσής του.

Η γραφειοκρατία που επηρεάζει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων ορίζεται με πολύ συγκεκριμένο τρόπο. Αποτελείται από τις διαδικασίες που χρειάζεται να πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις για να ανταπο-

κρίνονται στις διοικητικές απαιτήσεις και αφορούν όλες τις λειτουργίες της επιχείρησης. Περιλαμβάνει επίσης τις καθυστερήσεις στην υλοποίηση επιχειρηματικών δράσεων που σχετίζονται με τις επενδύσεις και την ανάπτυξή τους. Περιλαμβάνει τέλος τις καθυστερήσεις στην είσπραξη αμοιβών από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Τα αποτελέσματα παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

που απαιτείται για την προσαρμογή των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις του κράτους αποτελεί το 8,91 % της απασχόλησης για μια μεγάλη επιχείρηση, το 14,62 % της απασχόλησης για μια μεσαία επιχείρηση και το 53,11 % της απασχόλησης για μια μικρή επιχείρηση.

- Το κόστος της γραφειοκρατίας μειώνεται όταν εισάγεται η ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

Το κόστος της γραφειοκρατίας είναι πολύ σημαντικό για τις επιχειρήσεις όλων των μεγεθών. Είναι όμως ιδιαίτερα μεγάλο για τις μικρές επιχειρήσεις.

Ειδικότερα προκύπτει ότι:

- Σύμφωνα με το κόστος που μετρήθηκε, (το οποίο δεν περιλαμβάνει τομείς όπως λογιστικές διαφορές, φόροι και τέλη, ειδικά προβλήματα επιβαρύνσεων σε ορισμένους κλάδους, σκοπιμότητα κανονισμών), η απασχόληση

- Πολλά βάρη δημιουργούνται από ξεπερασμένες ρυθμίσεις που οι απαιτήσεις τους δεν ανταποκρίνονται στη σημερινή εποχή. Το κανονιστικό πλαίσιο σε πολλές περιπτώσεις δεν συμβαδίζει με τις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας και δεν εξυπηρετεί τους σκοπούς του κράτους.

2. Συστατικά της διοικητικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων – Ανάλυση ενεργειών της έρευνας

Την έρευνα για τη μέτρηση του κόστους προσαρμογής των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις του κράτους πραγματοποίησε ο ΣΕΒ από κοινού με το ΙΟΒΕ κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2005.

Η έρευνα καλύπτει:

- Μεγάλες επιχειρήσεις (1500 - 2500 απασχολούμενοι)
- Μεσαίες επιχειρήσεις (150 έως 250 απασχολούμενοι)
- Μικρές επιχειρήσεις (2 - 50 απασχολούμενοι)

Μελετήθηκε η σχετική διεθνής βιβλιογραφία και διενεργήθηκαν επαφές με στελέχη επιχειρήσεων των παραπάνω κατηγοριών, προκειμένου να οριστούν οι διοικητικές επιβαρύνσεις και να αναπτυχθεί ένα μοντέλο ποσοτικής μέτρησής τους.

Οι διοικητικές επιβαρύνσεις περιλαμβάνουν:

1. Το κόστος συμμόρφωσης, το οποίο αποτελείται από το κόστος των διαδικασιών για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κράτους.
2. Το κόστος κεφαλαίου. Αυτό χωρίζεται στο χρηματικό κόστος, δηλαδή τους φόρους και τα διάφορα τέλη και στο κόστος ευκαιρίας.
3. Το κόστος καθυστερήσεων.

Στην έρευνα δεν υπολογίστηκαν όλα τα παραπάνω κόστη. Υπολογίστηκαν μόνο τα κόστη των διαδικασιών συμμόρφω-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.1: Κατηγορίες διοικητικών επιβαρύνσεων

Πηγή: ΣΕΒ – ΙΟΒΕ, Έρευνα μέτρησης κόστους προσαρμογής των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις του κράτους, Ιούνιος 2005

σης, το κόστος ευκαιρίας κεφαλαίου και το κόστος των καθυστερήσεων από γραφειοκρατικές ρυθμίσεις.

Δεν υπολογίζονται δηλαδή:

- το χρηματικό κόστος που αποτελούν οι φόροι, τέλη, πρόστιμα ή διαφορές που επιβάλλονται από τη διοίκηση στις διάφορες βαθμίδες της
- το κόστος εξοπλισμού και λειτουργίας που απαιτείται για τη συμμόρφωση στις ουσιαστικές (και όχι γραφειοκρατικές) απαιτήσεις των ρυθμιστικών κανόνων που επιβάλλει το κράτος (π.χ., αντιρρυπαντικός εξοπλισμός, λειτουργία και συντήρησή του).

Εκτός από τα παραπάνω, παραλείπονται κόστη όπως:

- Επιβαλλόμενες διαδικασίες που όμως θα τηρούσαν

και εθελοντικά (π.χ., τήρηση λογιστικών βιβλίων).

- Ειδικά προβλήματα επιβαρύνσεων σε ορισμένους κλάδους.

Τέλος δεν εξετάζεται η ουσιαστική σκοπιμότητα των κανονισμών.

Οι γραφειοκρατικές διαδικασίες εντάσσονται στις εξής κατηγορίες:

1. Κοινωνική ασφάλιση
2. Εργασιακές σχέσεις
3. Απόδοση φόρων και δημοσίευση ετήσιου ισολογισμού
4. Παροχή στατιστικής πληροφόρησης
5. Εισαγωγές – Εξαγωγές
6. Ποιοτικός έλεγχος
7. Αδειοδοτήσεις και άλλες διαδικασίες

Σίγουρα, ο κατάλογος που χρησιμοποίησε η έρευνα ΣΕΒ-ΙΟΒΕ δεν είναι εξαντλητικός. Όμως αποτελεί καλή αρχή, στηρίζεται στη γνώση και εμπειρία επιχειρηματικών μονά-

δων και επικεντρώνεται σε διαδικασίες που δημιουργούν σημαντικό κόστος.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται αναλυτικά οι διαδικασίες που αναλύθηκαν σε κάθε κατηγορία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1: Διαδικασίες με κόστος προσαρμογής για τις επιχειρήσεις ανά κατηγορία

Κοινωνική ασφάλιση	<ul style="list-style-type: none"> - Κατάρτιση, επεξεργασία, υποβολή Αναλυτικών Περιοδικών Δηλώσεων (ΑΠΔ) & συμπληρωματικών ΑΠΔ - Πληρωμή εισφορών & παρακολούθηση εγκυκλίων των ταμείων - Παραλαβή ενσήμων & διοχέτευσή τους στους χώρους εργασίας - Ταξινόμηση & απόδοση των ενσήμων στους εργαζόμενους - Έκδοση βεβαιώσεων ασφάλισης
Εργασιακές σχέσεις	<ul style="list-style-type: none"> - Συμπλήρωση αναγγελίας πρόσληψης & αποχώρησης στον ΟΑΕΔ - Υποβολή της στον ΟΑΕΔ - Συμπλήρωση συμπληρωματικής κατάστασης στο Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας (ΣΕΠΕ) - Υποβολή της στο ΣΕΠΕ - Τήρηση Ειδικού Βιβλίου Νεοπροσλαμβανομένων - Τήρηση βιβλίου αδειών - Λήψη αδειών για υπερωρίες απασχόλησης - Κατάρτιση καταστάσεων & προγραμμάτων ωρών εργασίας για ΣΕΠΕ - Μετακίνηση για κατάθεση των παραπάνω - Χορήγηση ετήσιου σημειώματος αποδοχών (εκκαθαριστικό) - Λήξη συμβάσεων εργασίας - Απασχόληση θερμαστή
Απόδοση φόρων και δημοσίευση ετήσιου ισολογισμού	<ul style="list-style-type: none"> - Υπολογισμός ΦΠΑ - Ηλεκτρονική συμπλήρωση TAXIS - Εκκαθαριστική ΦΠΑ - Τροποποιητικές - Συμπλήρωση προσωρινής δήλωσης απόδοσης φόρου - Συμπλήρωση οριστικής δήλωσης απόδοσης φόρου - Κατάθεση & πληρωμή στην εφορία - Συμπλήρωση δήλωσης φορολογίας εισοδήματος - Δημοσίευση ετήσιου ισολογισμού - Φορολογικοί έλεγχοι
Παροχή στατιστικής πληροφόρησης	<p><u>Στατιστικές προς:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Στατιστική Υπηρεσία - Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης - Υπουργείο Εμπορίου - Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών - Υπουργείο Ανάπτυξης - Τράπεζα της Ελλάδος
Εισαγωγές – Εξαγωγές	<p>Δραστηριότητες σχετικές με:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ε.Β.Ε. - Υπουργείο Εξωτερικών - Πρεσβείες - Έξοδα και Αμοιβές: - Εκτελωνισμό εισαγωγών - Εκτελωνισμό εξαγωγών
Ποιοτικός έλεγχος	<ul style="list-style-type: none"> - Έλεγχος αρμόδιων υπηρεσιών ληγμένων και ακατάλληλων προϊόντων για καταστροφή - Έλεγχος καυσαερίων (ΕΑΡΘ) - Παρακολούθηση νόμων και νομοσχεδίων (μέσω διαδικτύου)
Αδειοδοτήσεις και άλλες διαδικασίες	<ul style="list-style-type: none"> - περιβαλλοντικών όρων - από την πυροσβεστική - για επαύξηση ισχύος ρεύματος (ΔΕΗ) - νέας μονάδας

Πηγή: ΣΕΒ – ΙΟΒΕ, Έρευνα μέτρησης κόστους προσαρμογής των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις του κράτους, Ιούνιος 2005

3. Κόστος σε ανθρώπινο δυναμικό και σε προστιθέμενη αξία

Το κόστος της γραφειοκρατίας αποδεικνύεται σημαντικό για τις επιχειρήσεις όλων των μεγεθών. Είναι όμως ιδιαίτερα μεγάλο για τις μικρές επιχειρήσεις.

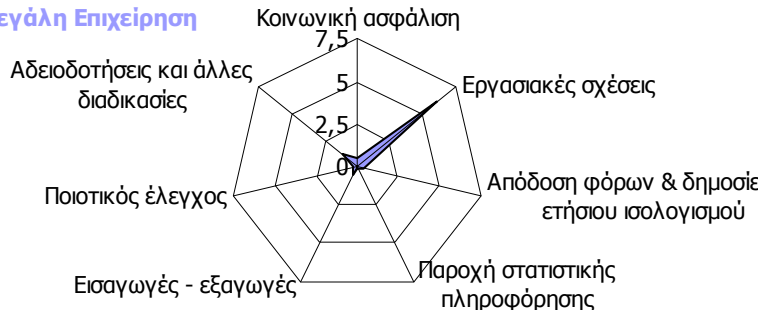
Ειδικότερα, η απασχόληση που απαιτείται για την προσαρμογή των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις του κράτους αποτελεί:

- το 8,91 %ο της απασχόλησης για μια μεγάλη επιχείρηση,
- το 14,62 %ο της απασχόλησης για μια μεσαία επιχείρηση και
- το 53,11 %ο της απασχόλησης για μια μικρή επιχείρηση (Πίνακας 3.1).

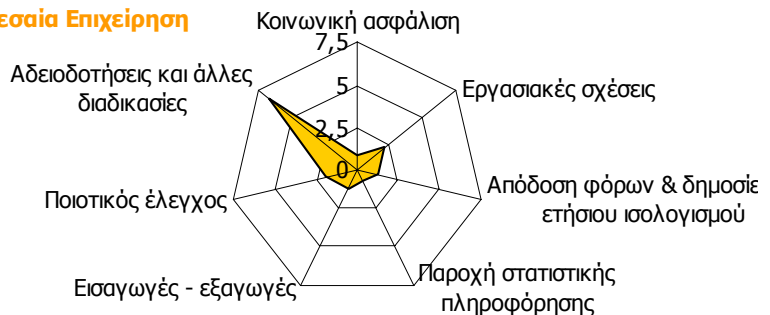
Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι για τη μεγάλη επιχείρηση το μεγαλύτερο μέρος του κόστους αποτελεί ο τομέας των εργασιακών σχέσεων, ενώ για τη μεσαία επιχείρηση σημαντικότερο πρόβλημα γραφειοκρατίας διαπιστώνεται στις αδειοδοτήσεις. Οι μικρές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν περισσότερες δυσκολίες στις διαδικασίες κοινωνικής ασφάλισης των υπαλλήλων τους.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1: Κόστος συμμόρφωσης: Αναγκαία εργασία %ο συνολικής απασχόλησης

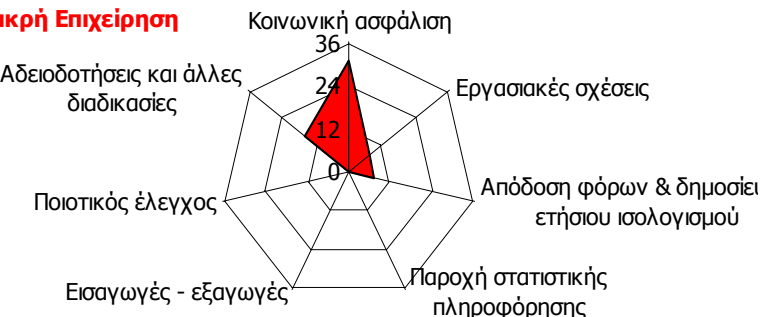
Μεγάλη Επιχείρηση

Μεσαία Επιχείρηση

Μικρή Επιχείρηση

Πηγή: ΣΕΒ – ΙΟΒΕ, Έρευνα μέτρησης κόστους προσαρμογής των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις του κράτους, Ιούνιος 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1: Αναγκαία απασχόληση ως %ο απασχόλησης της επιχείρησης ανά τομέα

Επιχείρηση (μέγεθος):	Μεγάλη	Μεσαία	Μικρή
Κοινωνική ασφάλιση	0,45	0,82	30,63
Εργασιακές σχέσεις	6,04	2,14	7,44
Απόδοση φόρων & δημοσίευση ετήσιου ισολογισμού	0,38	1,23	7,25
Παροχή στατιστικής πληροφόρησης	0,13	0,76	–
Εισαγωγές – εξαγωγές	0,64	1,27	–
Ποιοτικός έλεγχος	0,20	1,81	–
Αδειοδοτήσεις και άλλες διαδικασίες	1,07	6,60	15,58
ΣΥΝΟΛΟ	8,91	14,62	53,11

Πηγή: ΣΕΒ – ΙΟΒΕ, Έρευνα μέτρησης κόστους προσαρμογής των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις του κράτους, Ιούνιος 2005

Οι διαφορές αυτές στην κατανομή του κόστους ανάλογα με το μέγεθος των επιχειρήσεων, εξαρτώνται έως ένα βαθμό από τη δομή λειτουργίας τους αλλά κυρίως από τη δυνατότητά τους να χρησιμοποιούν εξελιγμένες τεχνολογίες πληροφοριών και τηλεπικοινωνιών ώστε να περιορίζουν το κόστος παροχής πληροφόρησης στο δημόσιο.

Μετατρέποντας την αναγκαία απασχόληση σε νομισματικό κόστος και προσθέτοντας τα υπόλοιπα κόστη από τη γραφειοκρατία και την αναποτελεσματική λειτουργία της δημόσιας διοίκησης τα οποία παρουσιάζονται στον πίνακα 3.2 (καθυστερήσεις πληρωμών για προμήθειες του δημοσίου και καθυστερήσεις στην υλοποίηση επιχειρηματικών επενδύσεων ή άλλων δράσεων) υπολογίστηκε ότι το κόστος της γραφειοκρατίας είναι επιβαρυντικό για την ανταγωνιστικότητα καθώς αποτελεί:

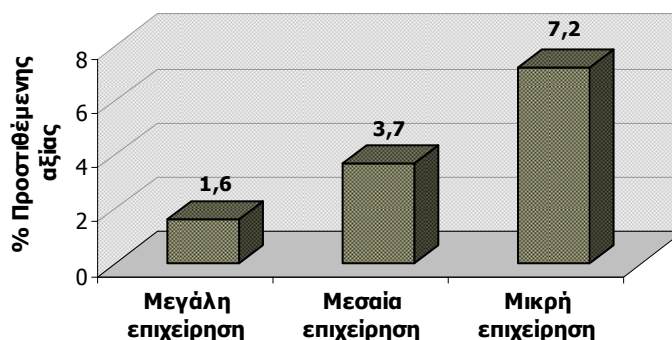
➤ το 1,6 % της προστιθέμενης αξίας για μια μεγάλη επιχείρηση,

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2: Κόστος καθυστερήσεων επιχειρηματικών δράσεων λόγω γραφειοκρατικών εμποδίων του δημοσίου

Επιχείρηση (μέγεθος):	Μεγάλη	Μεσαία	Μικρή
Μέση επένδυση ανά μονάδα (€)	7.500.000	500.000	50.000
Μέση Καθυστερήση (μήνες)	10	7	4
Κόστος κεφαλαίου	9%	9%	9%
Κόστος συνολικών καθυστερήσεων (€)	562.500	26.500	1.500

Πηγή: ΣΕΒ – ΙΟΒΕ, Έρευνα μέτρησης κόστους προσαρμογής των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις του κράτους, Ιούνιος 2005

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2: Μετρημένο (μερικό) κόστος γραφειοκρατίας ως ποσοστό επί της προστιθέμενης αξίας

Πηγή: ΣΕΒ – ΙΟΒΕ, Έρευνα μέτρησης κόστους προσαρμογής των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις του κράτους, Ιούνιος 2005

➤ το 3,7% της προστιθέμενης αξίας για μια μεσαία επιχείρηση και

➤ το 7,2% για μια μικρή επιχείρηση (Διάγραμμα 3.2, Πίνακας 3.3).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3: Μετρημένο (Μερικό) Κόστος Γραφειοκρατίας ανά τομέα σε € και ως ποσοστό της προστιθέμενης αξίας

Επιχείρηση (μέγεθος):	Μεγάλη	Μεσαία	Μικρή
Αμοιβές εργαζόμενων για γραφειοκρατικές υποχρεώσεις	383.070	52.080	17.781
Κόστος ευκαιρίας κεφαλαίου	499.415	55.315	6.322
Κόστος καθυστερήσεων επιχειρηματικών δράσεων	562.500	26.250	1.500
Λοιπές ταμειακές επιβαρύνσεις	980.000	106.558	4.500
Μετρημένο (μερικό) κόστος γραφειοκρατίας	2.424.985	240.203	30.103
Προστιθέμενη αξία	153.600.000	6.478.000	418.503
Μετρημένο κόστος γραφειοκρατίας ως % προστιθέμενης αξίας	1,6%	3,7%	7,2%

Πηγή: ΣΕΒ – ΙΟΒΕ, Έρευνα μέτρησης κόστους προσαρμογής των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις του κράτους, Ιούνιος 2005

4. Προτάσεις βελτίωσης

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη μείωση του διοικητικού κόστους για τις επιχειρήσεις, είναι καταρχήν **η μέτρησή του με ενιαία μεθοδολογία**, ώστε στη συνέχεια να γίνεται εφικτή η στοχοθέτηση για τη μείωσή του με συγκεκριμένους ποσοτικούς όρους.

Πέρα από αυτό όμως, μερικά μέτρα που μπορούν να ληφθούν άμεσα για τη μείωση του κόστους προσαρμογής των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις της δημόσιας διοίκησης είναι:

Πρώτον, να εγκατασταθούν συστήματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στους τομείς των εργασιακών ρυθμίσεων και των αδειοδοτήσεων και να εξασφαλιστεί η ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ των υπηρεσιών.

Δεύτερον, να ενσωματωθούν οι απαιτήσεις για την παροχή στατιστικών στοιχείων σε ενιαίο ερωτηματολόγιο που θα διαχειρίζεται μία μόνο υπηρεσία και θα παρέχει επιμέρους τμήματα πληροφοριών στις άλλες υπηρεσίες. Η Εθνική

Στατιστική Υπηρεσία θα μπορούσε να εκσυγχρονισθεί για να επιτελέσει αυτό το έργο.

Τρίτον, να ενισχυθούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις για να βελτιώσουν τη δυνατότητά τους να αξιοποιούν τα ηλεκτρονικά μέσα στις σχέσεις τους με το δημόσιο.

Τέταρτον, οι αδικαιολόγητες καθυστερήσεις κάθε μορφής από την πλευρά του δημοσίου προφανώς δεν χρειάζεται να συνεχίζονται.